

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal och 13 § lagen
om arbetsdomstolen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om statens tjänstekollektivavtal ändras så att statens affärsverk skall kunna vara förhandlings- och avtalspart i fråga om tjänstekollektivavtal som gäller personalen vid affärsverket, och att denna uppgift på affärsverkets vägnar även skall kunna skötas av en sådan registrerad arbetsgivarförening som har anförtratts uppgiften genom förordning. För att förhandlings- och avtalsbefogenheter skall kunna ges till affärsverken och den registrerade arbetsgivar-

föreningen krävs det att därom stadgas genom förordning. I propositionen föreslås dessutom att lagen om arbetsdomstolen ändras så att affärsverket eller arbetsgivarföreningen skall vara kärande i stället för staten när ärenden som gäller tillämpningen av lagen om statens tjänstekollektivavtal behandlas vid arbetsdomstolen.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits.

DETALJMOTIVERING

1. Nuläget och föreslagna ändringar

1.1. Nuläge

Affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/87), nedan affärsverkslagen, är Post- och televerket, Statsjärnvägarna, Luftfartsverket, Statens datorcentral, Statens tryckericentral, Statens måltidscentral och Kartcentralen. Bilregistercentralen ombildas vid ingången av 1993 till ett affärsverk (lagen om Bilregistercentralen 988/92). Antalet anställda vid dessa inrättningar uppgick 1991 till ca 66 000 personer. Av dessa tjänstgjorde den största delen, dvs. ca 60 000 personer, vid Post- och televerket och Statsjärnvägarna. Vid Post- och televerket, Statsjärnvägarna, Luftfartsverket och Bilregistercentralen finns det också anställda i tjänsteförhållande. Deras antal uppgår sammanlagt till ca 40 000.

I syfte att förbättra anställningsvillkoren för sådana statstjänstemän som avses i statstjäns-

temannalagen (755/86) och för att trygga arbetsfreden skall förhandlingar föras enligt vad som stadgas i lagen om statens tjänstekollektivavtal (644/70). Enligt 3 § 2 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal är förhandlings- och avtalsparter på statens vägnar den myndighet som ombetros denna uppgift genom förordning. Enligt 1 § förordningen om statens tjänstekollektivavtal (1203/87) är finansministeriet den förhandlingsmyndighet som avses i lagen om statens tjänstekollektivavtal. Vid finansministeriet ankommer förhandlingsmyndighetens uppgifter enligt författningarna om den interna organisationen på ministeriets personalavdelning.

Enligt 16 § lagen om statens affärsverk skall på affärsverkens tjänstemän tillämpas stadgandena om tjänsteförhållanden till staten och bestämmelserna i tjänstekollektivavtalen. Enligt 17 § affärsverkslagen skall ett affärsverk ingå tjänstekollektivavtal om personalens avlöning, om så stadgas i lag. Varken i de lagar som

gäller enskilda affärsverk eller i andra lagar ges affärsverken befogenheter att själv ingå tjänstekollektivavtal om personalens avlöning. Förhandlingar om fastställande av anställningsvillkoren för affärsverkens personal har således förts av finansministeriet, och finansministeriet har ingått de avtal som gäller sistnämnda villkor. Affärsverken har ingått de i 3 § lagen om statens tjänstekollektivavtal nämnda tjänstekollektivavtalen om en precisering av det gällande allmänna tjänstekollektivavtalet. Vid affärsverken finns för närvarande ca 40 000 tjänstemän som omfattas av tjänstekollektivavtalssystemet.

Affärsverkens arbetskollektivavtalssystem avviker väsentligt från tjänstekollektivavtalssystemet vad lagstiftningen beträffar. Enligt affärsverklagens 17 § skall varje affärsverk ingå arbetskollektivavtal som gäller personalen på det sätt som stadgas genom förordning. Enligt förordningen om kollektivavtal för statens affärsverk (1190/87) meddelar finansministeriet vid behov anvisningar om de grunder och riktlinjer som affärsverken skall beakta när de ingår arbetskollektivavtal. Inom arbetskollektivavtalssystemet tillkommer befogenheterna att ingå avtal således i regel de enskilda affärsverken. Vid affärsverken finns ca 25 000 arbetstagare som omfattas av arbetskollektivavtalssystemet.

1.2. Behovet av ändring

Det är kännetecknande för affärsverken att de inom sina egna verksamhetsområden i stor utsträckning är verksamma i en konkurrenssituation, att de sköts enligt affärssektorsprinciper och att de står utanför statsbudgeten. Affärsverken styrs av de resultatmål som fastställs av riksdagen och statsrådet. Affärsverken skiljer sig från aktiebolag med statlig majoritet framför allt genom att de är hårt styrda av statsrådet.

Såsom ovan konstateras har förhandlingarna om anställningsvillkoren för affärsverkens personal enligt den nuvarande lagstiftningen ordnats på samma sätt som i fråga om de ämbetsverk och inrättningar som omfattas av statsbudgeten. Vid affärsverken skiljer sig förhandlings- och avtalssystemen från varandra vad lagstiftningen beträffar enligt huruvida det är fråga om personal i tjänsteförhållande eller i arbetsavtalsförhållande. Affärsverkens anställ-

da i tjänsteförhållande omfattas av det förhandlings- och avtalssystem som bygger på lagen om statens tjänstekollektivavtal. Förhandlingar om anställningsvillkoren för affärsverkens anställda i arbetsavtalsförhållande förs enligt statens allmänna arbetskollektivavtalssystem.

Tjänstekollektivavtalsverksamheten har vad gäller anställningsvillkoren för affärsverkens personal till stor del bedrivits på centralnivå. Tjänstekollektivavtalen på centralnivå har varit heltäckande. Mycket lite utrymme har blivit över för en smidig lönebildning på lokalnivå, även om man under de senaste åren har gått in för att via de preciserande tjänstekollektivavtalen överföra tyngdpunkten i bestämmandet av avlöningarna ned till ämbetsverks- och inrättningsnivå.

Affärsverkens ställning som inrättningar som till stor del bedriver sin verksamhet på företagsekonomiska grunder i en konkurrenssituation samt deras självständighet vad finansieringen beträffar försätter dem i en annan ställning än de ämbetsverk som omfattas av statsbudgeten. Affärsverkens lönebetalningsförmåga måste bestämma de rådande arbetskraftskostnaderna. Arbetskraftskostnaderna skall vara på en sådan nivå att de på bästa möjliga sätt stöder affärsverkets konkurrenssituation. De anställningsvillkor som gäller personalen vid affärsverken skall vara smidiga, och deras nivå och utveckling skall vara sådana att de beaktar de särskilda behov som grundar sig på affärsverkens affärsverksamhet och branschregleringar. Anställningsvillkoren skall vid behov kunna avvika från den statliga sektorns allmänna inkomstnivå samt dess utveckling. Det nuvarande tjänstekollektivavtalssystemet, där hela staten behandlas som en helhet i avtalsuppgörelserna, skapar inte till alla delar tillräckliga förutsättningar för att nå de ovan nämnda målen. Det kan inte heller anses ändamålsenligt att förhandlings- och avtalsverksamheten i fråga om affärsverkens personal har ordnats på olika sätt för anställda i tjänsteförhållande och anställda i arbetsavtalsförhållande.

1.3. Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att lagen om statens tjänstekollektivavtal ändras så att affärsverken genom förordning kan ges befogenheter att

själv förhandla och ingå tjänstekollektivavtal om de anställningsvillkor som gäller deras tjänstemän. Genom förordning skall dessutom kunna stadgas att tjänstekollektivavtal om de anställningsvillkor som gäller tjänstemännen vid ett affärsverk på affärsverkets vägnar även skall kunna ingås av en sådan registrerad förening till vars egentliga syften hör att bevaka arbetsgivarens intressen i anställningsförhållandena och som har anförtrots denna uppgift genom förordning. Avsikten är att förhandlings- och avtalsbefogenheterna skall ges samtidigt både till de affärsverk som är medlemmar i den registrerade arbetsgivarföreningen och till den registrerade arbetsgivarföreningen.

Affärsverken är beträffande sin existens, organisationsform och delvis sin finansiering i sin ägares, statens, styrning. Affärsverken sköter utöver den normala affärsverksamheten betydande samhällspolitiska uppgifter, och genom sin verksamhet upprätthåller de i betydande utsträckning samhällets grundstruktur. Ur samhällets synvinkel sett är det synnerligen viktigt att arbetsfreden hålls så stabil som möjligt på dessa områden. Med tanke på detta är det motiverat att förhandlings- och avtalsuppgiften betros en arbetsgivarförening som uttryckligen bestäms genom förordning. Härvid kan det säkerställas att föreningen med avseende på sin medlemskår, sina regler och sitt verksamhetssätt uppfyller de mål som statsmakten uppställt och som beaktas när affärsverkens arbetsgivarfunktioner ordnas.

Avsikten är att till arbetsgivarföreningen dels skall höra staten och dels affärsverken och att föreningen skall vara en arbetsgivarförening för sina medlemmar på samma grunder som arbetsgivarorganisationerna i allmänhet. Det finns i princip olika alternativ för ordnande av bevakningen av affärsverkens arbetsgivarintressen. Regeringens mål vad gäller reformen av den offentliga sektorn är att staten i sin arbetsgivarroll skall agera så likt den privata sektorns arbetsgivarorganisationer som möjligt. På den allmänna arbetsmarknaden verkar arbetsgivarorganisationerna som registrerade föreningar, där föreningens medlemmar använder sin beslutanderätt enligt föreningens regler.

1.4. Lagförslagens förhållande till aktuella organisationsförändringar

Av de nuvarande affärsverken avses Statens

datorcentral, Statens tryckericentral och Statens måltidscentral bli ombildade till aktiebolag med statlig majoritet 1993. Regeringen har till riksdagen avlåtit propositioner om bolagiseringen av dessa affärsverk. Enligt statsrådets principbeslut av den 17 september 1992 skall Post- och televerket bolagiseras vid ingången av 1994. Lagstiftningen angående bolagiseringen av Post- och televerket är som bäst under beredning. Det är möjligt att också andra affärsverk eller delar av dessa ombildas till aktiebolag i framtiden.

Den föreslagna ändringen av lagen om statens tjänstekollektivavtal inverkar inte direkt på bevakningen av de ombildade bolagens arbetsgivarintressen. Vid de bolag som skall bildas står personalen i arbetsavtalsförhållande, och förhandlingar om anställningsvillkor som gäller personalen vid dessa bolag skall föras enligt lagen om kollektivavtal. Bolagen kan vid behov själv ingå kollektivavtal och de kan ansluta sig till arbetsgivarföreningarna efter eget behov.

2. Propositionens ekonomiska och administrativa verkningar

Överföringen av befogenheterna att ingå tjänstekollektivavtal har inga omedelbara ekonomiska eller organisatoriska verkningar.

Lagen ger möjligheter att utveckla den tjänstekollektivavtalsverksamhet som gäller affärsverkens personal så, att anställningsvillkoren för de anställda vid affärsverken bättre än förut lämpar sig för affärsverkens ekonomiska betingelser och för det rådande konkurrensläget. Å andra sidan ger lagen i fråga om avtalsverksamheten möjlighet att i ändamålsenlig omfattning fortsättningsvis föra en enhetlig personalpolitik i statsbolagen.

Lagen gör det i praktiken möjligt att koordinera den förhandlings- och avtalsverksamhet som gäller tjänstekollektivavtal med den som gäller arbetskollektivavtal. Detta minskar mängden dubbelt arbete och därmed de kostnader som föranleds av förhandlings- och avtalsverksamheten.

Avsikten är att föreningens praktiska verksamhet skall ordnas effektivt, ekonomiskt och smidigt genom utnyttjande av befintliga resurser. Enligt lagförslaget skall statens förhandlingsmyndighet kunna sköta beredningen av de ärenden som ankommer på föreningen enligt

vad som stadgas genom förordning. Avsikten är att i förordningen stadga att överenskomelse om den statliga förhandlingsmyndighetens hjälp och om grunderna för ersättande av denna skall ingås med föreningen. Dessutom skall en tjänsteman som är anställd hos statens förhandlingsmyndighet kunna sättas att utföra uppgifter vid föreningens kontor. En betydande del av föreningens verksamhet kan således skötas med statens arbetsmarknadsverks och affärsverkens resurser genom att dessa omfördelas i behövlig omfattning. De resurser som staten tilldelar föreningen skall täcka största delen av statens skyldighet att betala medlemsavgift. Den skyldighet att betala medlemsavgift som eventuellt åligger staten förutsätter inget särskilt anslag ännu i budgeten för 1993.

3. Beredning av propositionen och tidigare ställningstaganden

3.1. Beredning av propositionen

Ärendet har beretts tillsammans med affärsverken. Affärsverken anser det vara ändamålsenligt att ordna en sådan förhandlings- och avtalsverksamhet samt bevakning av arbetsgivarintressena som lagförslaget ger möjlighet till. De förhandlingar i ärendet som fördes tillsammans med affärsverken resulterade i ett beslut om att både affärsverken och den registrerade arbetsgivarförening som skall företräda dem skall ha förhandlings- och avtalsbefogenheter. Medlemmar i föreningen skall dels vara den instans inom statsrådet som svarar för den allmänna regleringen av avtalsverksamheten och dels affärsverken själva.

Föreningens stadgar har beretts tillsammans med finansministeriet och affärsverken. Förhandlingar har förts även om ordnandet av föreningens praktiska verksamhet. Avsikten är att föreningens praktiska verksamhet skall ordnas ekonomiskt och effektivt genom att både statens arbetsmarknadsverks och affärsverkens befintliga resurser utnyttjas.

Förhandlingar enligt ett med stöd av lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) träffat avtal om samarbe-

te i personalärenden som gäller statsförvaltningen och förvaltningsområdet har förts med de centralorganisationer som företräder de statsanställda. Förhandlingar i ärendet har förts också inom tjänstemännens lönepolitiska kommission samt inom ledningsgruppen för det av finansministeriet den 30 maj 1991 tillsatta projekt som utreder en reform av de anställningsförhållanden och det avtalssystem som gäller statsanställda.

3.2. Tidigare ställningstaganden

Vid utvecklingen av statens personalförvaltning har i flera olika sammanhang betonats behovet av att stärka ämbetsverkens och inrättningarnas ställning i fråga om skötseln av den egna personalförvaltningen. Detta har ansetts viktigt i synnerhet beträffande affärsverken, som är verksamma i en konkurrenssituation och själva svarar för sin finansiering. I andra lagutskottets betänkande (II LaUB 9/1989 rd) om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 5 § lagen om statens tjänstekollektivavtal (RP 91/1989 rd) konstaterade utskottet att affärsverkens handlingsutrymme i fråga om bestämmandet av tjänstemännens anställningsvillkor fortfarande är synnerligen begränsat jämfört med det beslutsfattande som gäller arbetsavtalsförhållanden. Utskottet ansåg att det överensstämmer med affärsverksreformens mål och principer att i fortsättningen ge affärsverken större beslutanterätt beträffande sådana tjänstekollektivärenden som gäller deras tjänstemän.

Affärsverkens förutsättningar att sköta sin personalförvaltning smidigt och ändamålsenligt har förbättrats bl.a. genom den ändring av 2 och 5 §§ lagen om statens tjänstekollektivavtal som företogs 1992 (588/92). Genom den föreslagna lagen skall den tillämpade linjen ytterligare befästas även i fråga om tjänstekollektivavtalsbefogenheterna samt bevakningen av arbetsgivarintressena. Vad gäller tjänstekollektivavtalen skapar lagen förutsättningar för ett system som till sina grunder motsvarar det system som tillämpas i fråga om kollektivavtal.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om statens tjänstekollektivavtal

3 §. Om tjänstekollektivavtal och övriga avtal som avses i 3 § 1 mom. skall enligt det nuvarande 3 § 3 mom. på arbetsgivarens vägnar den myndighet förhandla och ingå avtal som genom förordning ombetros uppdraget (*statens förhandlingsmyndighet*). Således kan endast en offentligrättsligt organiserad instans vara en sådan förhandlings- och avtalspart som företräder arbetsgivar sidan. Dessutom måste stadgandet i sin nuvarande lydelse antas förutsätta att det finns endast en förhandlingsmyndighet och inte flera. För att förhandlings- och avtalsbefogenheterna skall kunna överföras på affärsverken, och på dessas vägnar även på den arbetsgivarförening varom skall stadgas genom förordning, krävs det därför att nya stadganden som gäller detta tas in i lagen. Det föreslås att sistnämnda stadganden skall ingå i en ny 3 a §. Därför måste 3 § 3 mom. ändras så, att stadgandet gäller affärsverk endast om inte annat följer av den föreslagna 3 a §.

3 a §. Enligt 1 mom. skall genom förordning kunna stadgas att förhandlings- och avtalsparter som företräder arbetsgivaren i ärenden som gäller anställningsvillkoren för tjänstemännen vid ett affärsverk för affärsverkens del skall kunna vara en sådan registrerad förening till vars egentliga syfte hör att bevaka arbetsgivarernas intressen i anställningsförhållandena och som anförtros uppgiften genom förordning samt affärsverket i fråga, som är medlem i den arbetsgivarförening som avses ovan.

För att förhandlings- och avtalsbefogenheter skall beviljas förutsätts det att härom uttryckligen stadgas genom förordning. Avsikten är att befogenheterna skall ges till ett sådant affärsverk som är medlem i en arbetsgivarförening som nämns i stadgandet och som individualiseras närmare genom förordning. Med beaktande av affärsverkens ställning och samhällspolitiska betydelse bör det förutsättas att en förening som använder tjänstekollektivavtalsbefogenheter uppfyller de krav som statsmakten ställer i fråga om grunderna för beslutsfattandet och medlemmarnas skyldigheter. Därför förutsätter stadgandet att den förening som på statens vägnar använder förhandlings-

och avtalsbefogenheter individualiseras genom förordning.

Stadgandet förutsätter att befogenheterna att på ett affärsverks vägnar ingå avtal skall kunna överföras endast till en sådan förening som avses i föreningslagen. Föreningsformen erbjuder det smidigaste sättet att på affärsverkens vägnar sköta förhandlings- och avtalsverksamheten och bevakningen av arbetsgivarens intressen. Detta motsvarar även det sätt på vilket arbetsgivarfunktionerna är ordnade i arbetslivet i övrigt. I föreningarnas stadgar kan i tillräcklig omfattning beaktas de krav som ansluter sig till tryggheten av statsmaktens arbetsfred och liknande omständigheter. I stadgarna kan å andra sidan garanteras att affärsverkens egna synpunkter är avgörande när beslut fattas om den avtalspolitik som gäller affärsverken. För föreningsformen talar även att en registrerad förening, vars egentliga syfte är att bevaka arbetsgivarernas intressen i arbetsförhållandena, genom 1 § lagen om kollektivavtal har rätt att ingå kollektivavtal direkt. Samma förening kan således sköta även affärsverkens kollektivavtalsverksamhet.

Avsikten är att både affärsverken och den förening varom skall stadgas genom förordning skall ges parallella befogenheter att ingå tjänstekollektivavtal. Föreningen skall avgöra vilka ärenden föreningen skall ingå avtal om och vilka affärsverken skall avtala om. De affärsverk som är medlemmar i föreningen skall enligt 5 § bli bundna av ett tjänstekollektivavtal som ingås av föreningen. I händelse av en konflikt som gäller tjänstekollektivavtal som ingåtts på olika nivåer skall den tidsprioritetsregel som stadgas i 5 § 6 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal tillämpas.

Förhandlings- och avtalspart på tjänstemännens vägnar skall enligt 2 mom. vid förhandlingar eller ingående av avtal med affärsverken eller föreningen vara en tjänstemannaförening som motsvarar det som avses i 3 § 3 mom.

Om förhandlings- och avtalsbefogenheterna överförs på affärsverken och arbetsgivarföreningen, så förutsätter det att de rättigheter och skyldigheter som med stöd av lag och tjänstekollektivavtal för närvarande tillkommer staten skall överföras på affärsverken och arbetsgivarföreningen. De stadganden som gäller detta föreslås bli samlade i 3 mom.

Enligt det föreslagna 3 mom. skall en del

sådana rättigheter och skyldigheter som staten har för närvarande och som följer av tjänstekollektivavtal och lagens stadganden i övrigt överföras på affärsverken och arbetsgivarföreningarna. För det första får affärsverket enligt 5 § 5 mom. inte inom tillämpningsområdet för ett tjänstekollektivavtal bestämma att anställningsvillkoren ens för en tjänsteman som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför arbete som avses i avtalet skall vara sådana att de strider mot det tjänstekollektivavtal som affärsverket eller arbetsgivarföreningen ingått. Dessutom skall den i 5 § 6 mom. stadgade tidsprioritetsregeln komma att gälla också affärsverk och arbetsgivarföreningar. De i 19 § stadgade påföljderna i form av skyldighet att betala plikt skall i stället för staten ådömas affärsverket eller arbetsgivarföreningen. Arbetsgivarföreningen skall enligt stadgandet höras innan statsrådet ändrar pliktbeloppen så att de överensstämmer med ändringar i penningvärdet.

Arbetsgivarföreningen skall fatta beslut om föranstaltande av en sådan lockout som gäller ett affärsverk. Detta stadgande utesluter både för affärsverkens och den statliga förhandlingsmyndighetens del möjligheten att besluta om en lockout som gäller ett affärsverk. Affärsverken och arbetsgivarföreningen skall på det sätt som avses i 12 § kunna föra en sådan stridsåtgärd som uppkommit vid ett affärsverk till tjänstestvistsnämnden. Även statens förhandlingsmyndighet behåller denna rätt.

Enligt 4 mom. skall den rätt att ingå tjänstekollektivavtal, arbetskollektivavtal eller därmed jämförbara avtal som med stöd av någon annan lag hör till statens förhandlingsmyndighet eller någon annan statlig myndighet, överföras på arbetsgivarföreningen. Sådana stadganden är 19 a § arbetstidslagen, 19 § lagen om arbetstiden för gårdskarlar, 47 j § 2 och 3 mom. lagen om arbetsavtal och 8 § 3 och 4 mom. lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden.

Enligt 5 mom. skall föreningslagen tillämpas på arbetsgivarföreningen. Eftersom föreningen med stöd av tjänstekollektivavtalslagen skall ha rätt att förhandla och ingå tjänstekollektivavtal, är det med beaktande av stadgandet i 2 § 2 mom. föreningslagen nödvändigt att uttryckligen stadga att föreningslagen skall tillämpas på föreningen. Enligt 2 § 2 mom. föreningslagen tillämpas föreningslagen endast i den mån så stadgas särskilt på sammanslutningar som har

organiserats genom lag eller förordning. Enligt det föreslagna momentet skall statens förhandlingsmyndighet enligt vad som närmare stadgas genom förordning kunna sköta beredningen av de ärenden som hör till föreningen. Avsikten är att den praktiska verksamheten vid föreningen till stor del skall ordnas genom att smidigt utnyttja sakkunskapen och resurserna hos statens förhandlingsmyndighet, dvs. finansministeriet. Avsikten är att genom förordning stadga att angående samarbetet mellan föreningen och statens arbetsmarknadsverk skall ingås ett avtal, i vilket samarbetets riktlinjer och ersättningsgrunder bestäms.

4 §. Enligt den nuvarande 4 § träder ett tjänstekollektivavtal i kraft först då statsrådet har godkänt det. Således har även de avtalsbestämmelser som gäller affärsverkens tjänstemän, med undantag av avtalsbestämmelserna i de preciserande tjänstekollektivavtalen, krävt statsrådets godkännande för att träda i kraft. I det fallet att förhandlings- och avtalsbefogenheterna genom förordning överförs på affärsverken och på dessas vägnar på arbetsgivarföreningen, är det inte längre nödvändigt att i fråga om affärsverkens tjänstekollektivavtal bibehålla förfarandet med statsrådets godkännande. Sistnämnda förfarande har samband med att ett tjänstekollektivavtal kan förorsaka tilläggsutgifter som skall täckas genom statsbudgeten. Affärsverkens driftsekonomi står utanför statsbudgeten. Statsmaktens synpunkter kan beaktas på andra sätt i affärsverkens avtalsverksamhet.

5 §. Det föreslås att paragrafen ändras för den eventualiteten att förhandlings- och avtalsbefogenheter med stöd av den föreslagna 3 a § överförs på ett affärsverk eller på arbetsgivarföreningen. I fråga om ett tjänstekollektivavtal som ingåtts av ett affärsverk är det i sådana fall inte staten utan det affärsverk som ingått avtalet som binds av avtalet. Den arbetsgivarförening som avses i den föreslagna 3 a § är bunden av ett sådant tjänstekollektivavtal som den ingått. Affärsverk och underföreningar som är medlemmar i arbetsgivarföreningen är bundna av ett sådant tjänstekollektivavtal som föreningen ingått. Staten är inte bunden av ett sådant avtal.

6 §. Det föreslås att i 2 mom. görs en teknisk ändring som gäller hänvisningen till 5 § 1 mom. 4 punkten. Momentet motsvarar till innehållet det nuvarande 2 mom.

1.2. Lag om arbetsdomstolen

13 §. Enligt 6 mom. kan på arbetsgivarens vägnar endast staten vara kärande i annat än i 1, 2 eller 3 mom. avsett ärende som gäller tillämpningen av lagen om statens tjänstekollektivavtal. Andra i stadgandet nämnda ärenden som gäller tillämpningen av tjänstekollektivavtalslagarna gäller närmast sådana i dessa lagars stadganden stipulerade skyldigheter och rättigheter som är oberoende av att ett tjänstekollektivavtal existerar, som t.ex. de permanenta begränsningarna av strejkrätten samt förutsättningarna för att låta utföra skyddsarbete. I det fallet att avtalsrättigheterna i fråga om anställningsvillkor som gäller personalen vid ett affärsverk med stöd av den föreslagna 3 a § lagen om statens tjänstekollektivavtal givits till affärsverket och på dess vägnar även till arbetsgivarföreningen, är det ändamålsenligt att dessa och inte statens förhandlingsmyndighet har rätt att väcka talan vid arbetsdomstolen även i andra ärenden som gäller den tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal som avses i paragrafen. I ärenden som gäller tjänstekollektivavtal bestäms rätten att väcka talan enligt stadgandena i 13 § 1—3 mom. Dessa stadganden behöver inte ändras i

detta sammanhang, eftersom rätten att väcka talan enligt dem tillhör den som är part i avtalet.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits av riksdagen.

Avsikten är att förberedande åtgärder för inrättande av en arbetsgivarförening för affärsverken skall vidtas så snart lagen om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal har givits. En förordning om överföring av avtalsbefogenheterna på affärsverken och arbetsgivarföreningen skall ges så snart som möjligt efter att det beredningsarbete som gäller detta har avslutats och föreningen blivit registrerad.

Statens tjänstekollektivavtal gäller i huvudsak till utgången av denna avtalsperiod, dvs. till den 31 oktober 1993. Den föreslagna överföringen av avtalsbefogenheterna på affärsverken och arbetsgivarföreningen ändrar inte dessa tjänstekollektivavtals giltighet, omfattning eller övriga rättsverkan.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 6 november 1970 om statens tjänstekollektivavtal (664/70) 3 § 3 mom., 4 § 2 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 2 mom.,
av dessa lagrum 3 § 3 mom. och 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 24 oktober 1986 (764/86) och 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 26 juni 1992 (588/92), samt
fogas till lagen en ny 3 a § som följer:

3 §

Förhandlings- och avtalsparter är, om inte annat följer av 3 a §,

1) på statens vägnar den myndighet som genom förordning ombetros uppdraget (*statens förhandlingsmyndighet*),

2) i de fall som avses i 4 mom. på statens vägnar det ämbetsverk eller den inrättning som

bestäms av statens förhandlingsmyndighet (*förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet*),

3) på tjänstemännens vägnar sådana registrerade föreningar till vilkas egentliga syften hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållandena (*tjänstemannaförening*) och med vilka statens förhandlingsmyndighet finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå tjänstekollektivavtal, samt

4) i de fall som avses i 4 mom. på tjänstemännens vägnar tjänstemannaföreningar med vilka förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå preciserande tjänstekollektivavtal (*förvaltningsområdets tjänstemannaförening*).

3 a §

Genom förordning kan stadgas att förhandlings- och avtalsparter som företräder arbetsgivaren i ärenden som gäller anställningsvillkoren för tjänstemän vid sådana affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/87) är

1) sådana registrerade föreningar till vilkas egentliga syften hör att bevaka arbetsgivarnas intressen i fråga om anställningsförhållandena och som ombetros detta uppdrag genom förordning (*arbetsgivarförening*), samt

2) vederbörande affärsverk, som är medlem i en sådan arbetsgivarförening som avses i 1 punkten.

Förhandlings- och avtalspart på tjänstemännens vägnar i sådana fall som avses i 1 mom. är en sådan registrerad förening till vars egentliga syften hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållandena (*affärsverkets tjänstemannaförening*) och med vilken en sådan i 1 mom. nämnd förhandlings- och avtalspart som företräder arbetsgivaren finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå avtal.

Vad som i 5 § 5 och 6 mom., 8 § 3 mom. samt 19 § 2 mom. stadgas om staten eller om statens förhandlingsmyndighet tillämpas i sådana fall som avses i 1 mom. i stället för dessa på affärsverken och arbetsgivarföreningen. Arbetsgivarföreningen beslutar om föranstaltandet av lockout som gäller affärsverk. Vad som i 12 § stadgas om den statliga förhandlingsmyndighetens rätt att föra en stridsåtgärd till tjänstetvistsnämnden, gäller i fråga om stridsåtgärder vid affärsverk även affärsverken och arbetsgivarföreningen.

Vad som i någon annan lag stadgas om den statliga förhandlingsmyndighetens eller en statlig myndighets rätt att ingå tjänstekollektivavtal eller arbetskollektivavtal eller med dessa jämförbara avtal gäller i stället för sistnämnda myndigheter arbetsgivarföreningen i fråga om sådana anställningsvillkor som gäller personalen vid affärsverken.

På arbetsgivarföreningen skall föreningslagen (503/89) tillämpas. Statens förhandlingsmyndighet kan, enligt vad som stadgas närmar genom förordning, sköta beredningen av de ärenden som ankommer på föreningen.

4 §

Ett tjänstekollektivavtal träder i kraft först då statsrådet har godkänt det. Statsrådets godkännande krävs dock inte för tjänstekollektivavtal som ingåtts mellan de parter som avses i 3 a § och inte heller för preciserande tjänstekollektivavtal, om i gällande tjänstekollektivavtal har överenskommit om de merutgifter som det preciserande tjänstekollektivavtalet åsamar staten.

5 §

Bundna av ett tjänstekollektivavtal är

1) staten i andra än i 2 punkten nämnda fall,
2) affärsverk i sådana fall som avses i 3 a § samt arbetsgivarförening i fråga om avtal som den ingått,

3) de tjänstemannaföreningar som ingått avtalet eller som i efterhand med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detta,

4) de registerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar i föreningar som avses i 2 eller 3 punkten, och

5) de affärsverk och tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid har varit medlemmar i en sådan arbetsgivar- eller tjänstemannaförening som är bunden av avtalet.

6 §

Samma uppsägningsrätt som en part i avtalet har en i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening till en förening som är part i avtalet. En underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som en ovan avsedd förening som är part i avtalet. En uppsägning skall ske skriftligen.

Denna lag träder i kraft den
199 .

2.

L a g**om ändring av 13 § lagen om arbetsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 13 § 5 mom. lagen den 31 juli 1974 om arbetsdomstolen (646/74), sådant det lyder i lag av den 23 februari 1979 (244/79), som följer:

13 §

— — — — —
I annat än i 1, 2 eller 3 mom. avsett ärende som gäller tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk—lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal eller lagen om funktionärskollektivavtal för privata statsunderstödda institutioner är staten och i de fall som avses i 3 a § 1 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal arbetsgivarföreningen eller affärsverket, kommunala arbetsmarknadsverket, den evangelisk—lutherska kyrkans avtalsdelegation eller avtalsdelegationen för privata statsunderstödda institutioner

eller, då tjänstekollektivavtal ingåtts av en kommun eller en samkommun, en församling, ett församlingsförbund eller någon annan sammanslutning av församlingar, eller, då funktionärskollektivavtal ingåtts av en privat statsunderstödd institution, kommunen, samkommunen, församlingen, församlingsförbundet, sammanslutningen av församlingar eller institutionen eller också förening som företräder tjänstemän, tjänsteinnehavare eller funktionärer kärande.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 30 december 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Finansminister *Iiro Viinanen*

1.

L a g**om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 6 november 1970 om statens tjänstekollektivavtal (664/70) 3 § 3 mom., 4 § 2 mom., 5 § 1 mom. och 6 § 2 mom.,

av dessa lagrum 3 § 3 mom. och 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 24 oktober 1986 (764/86) och 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 26 juni 1992 (588/92), samt

fogas till lagen en ny 3 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

3 §

Förhandlings- och avtalsparter är:

Förhandlings- och avtalsparter är, *om inte annat följer av 3 a §,*

1) på statens vägnar den myndighet som genom förordning ombetros uppdraget (*statens förhandlingsmyndighet*),

2) i de fall som avses i 4 mom. på statens vägnar det ämbetsverk eller den inrättning som bestäms av statens förhandlingsmyndighet (*förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet*),

3) på tjänstemännens vägnar sådana registrerade föreningar till vilkas egentliga syften hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållandena (*tjänstemannaförening*) och med vilka statens förhandlingsmyndighet finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå tjänstekollektivavtal, samt

4) i de fall som avses i 4 mom. på tjänstemännens vägnar tjänstemannaföreningar med vilka förvaltningsområdets förhandlingsmyndighet finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå preciserande tjänstekollektivavtal (*förvaltningsområdets tjänstemannaförening*).

3 a §

Genom förordning kan stadgas att förhandlings- och avtalsparter som företräder arbetsgivaren i ärenden som gäller anställningsvillkoren för tjänstemän vid sådana affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/87) är

1) sådana registrerade föreningar till vilkas egentliga syften hör att bevaka arbetsgivarnas intressen i fråga om anställningsförhållandena

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och som ombetros detta uppdrag genom förordning (arbetsgivarförening), samt

2) vederbörande affärsverk, som är medlem i en sådan arbetsgivarförening som avses i 1 punkten.

Förhandlings- och avtalspart på tjänstemännens vägnar i sådana fall som avses i 1 mom. är en sådan registrerad förening till vars egentliga syften hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållandena (affärsverkets tjänstemannaförening) och med vilken en sådan i 1 mom. nämnd förhandlings- och avtalspart som företrädar arbetsgivaren finner det vara ändamålsenligt att förhandla och ingå avtal.

Vad som i 5 § 5 och 6 mom., 8 § 3 mom. samt 19 § 2 mom. stadgas om staten eller om statens förhandlingsmyndighet tillämpas i sådana fall som avses i 1 mom. i stället för dessa på affärsverken och arbetsgivarföreningen. Arbetsgivarföreningen beslutar om föranstaltandet av lockout som gäller affärsverk. Vad som i 12 § stadgas om den statliga förhandlingsmyndighetens rätt att föra en stridsåtgärd till tjänstetvistsnämnden, gäller i fråga om stridsåtgärder vid affärsverk även affärsverken och arbetsgivarföreningen.

Vad som i någon annan lag stadgas om den statliga förhandlingsmyndighetens eller en statlig myndighets rätt att ingå tjänstekollektivavtal eller arbetskollektivavtal eller med dessa jämförbara avtal gäller i stället för sistnämnda myndigheter arbetsgivarföreningen i fråga om sådana anställningsvillkor som gäller personalen vid affärsverken.

På arbetsgivarföreningen skall föreningslagen (503/89) tillämpas. Statens förhandlingsmyndighet kan, enligt vad som stadgas närmare genom förordning, sköta beredningen av de ärenden som ankommer på föreningen.

4 §

Ett tjänstekollektivavtal träder i kraft först då statsrådet har godkänt det. Statsrådets godkännande krävs dock inte för ett preciserande tjänstekollektivavtal, om i gällande tjänstekollektivavtal har överenskommits om de merutgifter som avtalet åsamkar staten.

Ett tjänstekollektivavtal träder i kraft först då statsrådet har godkänt det. Statsrådets godkännande krävs dock inte för tjänstekollektivavtal som ingåtts mellan de parter som avses i 3 a § och inte heller för preciserande tjänstekollektivavtal, om i gällande tjänstekollektivavtal har överenskommits om de merutgifter som det preciserande tjänstekollektivavtalet åsamkar staten.

Gällande lydelse

5 §

Bundna av ett tjänstekollektivavtal är

- 1) staten
- 2) de tjänstemannaföreningar som ingått avtalet eller som i efterhand med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detta,
- 3) de tjänstemannaföreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar i tjänstemannaföreningar som nämns i 2 punkten och
- 4) de tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid har varit medlemmar i en av avtalet bunden förening.

6 §

Samma uppsägningsrätt som en part i avtalet har en i 5 § 1 mom. 3 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening till förening som är part i avtalet. Underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som ovan avsedd förening som är part i avtalet. Uppsägning skall ske skriftligen.

Föreslagen lydelse

5 §

Bundna av ett tjänstekollektivavtal är

- 1) staten i andra än i 2 punkten nämnda fall,
- 2) affärsverk i sådana fall som avses i 3 a § samt arbetsgivarförening i fråga om avtal som den ingått,
- 3) de tjänstemannaföreningar som ingått avtalet eller som i efterhand med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detta,
- 4) de registerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar i föreningar som avses i 2 eller 3 punkten, och
- 5) de affärsverk och tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid har varit medlemmar i en sådan arbetsgivar- eller tjänstemannaförening som är bunden av avtalet.

6 §

Samma uppsägningsrätt som en part i avtalet har en i 5 § 1 mom. 4 punkten avsedd förening, om den upphört att vara underförening till en förening som är part i avtalet. En underförening är likväl bunden av tjänstekollektivavtal under samma tid som en ovan avsedd förening som är part i avtalet. En uppsägning skall ske skriftligen.

Denna lag träder i kraft den
199 .

2.

Lag

om ändring av 13 § lagen om arbetsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 13 § 5 mom. lagen den 31 juli 1974 om arbetsdomstolen (646/74), sådant det lyder i lag av den 23 februari 1979 (244/79), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

I annat än i 1, 2 eller 3 mom. avsett ärende angående tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk—lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal eller lagen om funktionärskollektivavtal för privata statsunderstödda institutioner är staten, kommunala avtalsdelegationen, den evangelisk—lutherska kyrkans avtalsdelegation eller avtalsdelegationen för privata statsunderstödda institutioner eller, då tjänstekollektivavtal ingåtts av en kommun eller kommunalförbund, församling, församlingsförbund eller annan sammanslutning av församlingar eller funktionärskollektivavtal ingåtts av privat statsunderstödd institution, kommunen, kommunalförbundet, församlingen, församlingsförbundet, sammanslutningen av församlingar eller institutionen eller förening som företräder tjänstemän, tjänsteinnehavare eller funktionärer kändande.

I annat än i 1, 2 eller 3 mom. avsett ärende som gäller tillämpning av lagen om statens tjänstekollektivavtal, lagen om kommunala tjänstekollektivavtal, lagen om den evangelisk—lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal eller lagen om funktionärskollektivavtal för privata statsunderstödda institutioner är staten och i de fall som avses i 3 a § 1 mom lagen om statens tjänstekollektivavtal arbetsgivarföreningen eller affärsverket, kommunala arbetsmarknadsverket, den evangelisk—lutherska kyrkans avtalsdelegation eller avtalsdelegationen för privata statsunderstödda institutioner eller, då tjänstekollektivavtal ingåtts av en kommun eller en samkommun, en församling, ett församlingsförbund eller någon annan sammanslutning av församlingar, eller, då funktionärskollektivavtal ingåtts av en privat statsunderstödd institution, kommunen, samkommunen, församlingen, församlingsförbundet, sammanslutningen av församlingar eller institutionen eller också förening som företräder tjänstemän, tjänsteinnehavare eller funktionärer kändande.

Denna lag träder i kraft den
199 .

